Evoluţii şi probleme ale catalogării în biblioteca contemporană

LETIŢIA POPESCU
Biblioteca Judeţeană Mureş

În contextul varietăţii informaţionale biblioteca este constrânsă să se adapteze cerinţelor utilizatorilor săi, prin urmare, se impune trecerea de la metode tradiţionale de informare (fişe, cataloage) la metode ce folosesc tehnologia informaţiei: baze de date, servicii moderne în reţea etc.

Etapele de dezvoltare a serviciilor bazate pe tehnologia informaţiei sunt în principal:

Etapa zero: arată că toate operaţiunile de bibliotecă sunt efectuate manual. Nu sunt introduse noi tehnologii informaţionale.

Etapa întâi: 1. Automatizarea serviciilor de bibliotecă:

- catalogare, evidenţă;
- circulaţie;
- controlul depozitelor;
- achiziţia.

2. Proiectarea şi producţia OPAC (On Line Public Access Catalogue) şi accesul OPAC al utilizatorilor.

Etapa a 2-a: 1. Accesul la baza de date on-line pentru Personal şi utilizatori şi realizarea bazelor de date accesabile de la distanţă.

2. Conectarea Internet pentru personalul bibliotecii.

3. Conectarea Internet pentru utilizatori.

Etapa a 3-a: 1. Serviciile de server Web folosind home-page-ul bibliotecii pentru utilizatorii la distanţă:

- informare;
- catalogare;
- e-mail;
- comandă şi furnizare de documente.

Studiile efectuate arată că în urmă cu cîţiva ani, multe biblioteci se aflau în etapa zero, adică nu erau informatizate. Gradul de informatizare varia mult de la o ţară la alta, dar era mult mai ridicat în Marea Britanie şi în ţările nordice.

În România, procesul de automatizare şi informatizare a cuprins în principal marile biblioteci: Biblioteca Naţională a României, bibliotecile

BDD-A19261 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:59 UTC)

universitare, bibliotecile judeţene, bibliotecile institutelor de cercetare şi documentare, Biblioteca Academiei Române.

În prezent, există o serie de bariere care afectează toate bibliotecile în folosirea noilor servicii şi surselor de informare. Acestea sunt:

1. bariere ale cadrului administrativ;
2. bariere financiare;
3. bariere legale, mai ales legate de copyright;
4. bariere mentale (atitudinea bibliotecarilor şi utilizatorilor faţă de noile tehnologii);
5. bariere în pregătirea bibliotecarilor;
6. bariere legate de aspectele culturale, lingvistice şi personale;
7. bariere geografice;
8. bariere legate de cooperarea între biblioteci, dar şi între acestea şi alte surse de informaţie.

Aceste bariere au fost depăşite de multe biblioteci prin sprijinul important dat de comunităţile deservite. Astfel, ele au şansa de a deveni mult mai importante decât erau în anii anteriori automatizării. Dar aceasta impune reorganizări atât în cadrul serviciilor, cât şi în privinţa bibliotecarilor. Rolul lor se schimbă, iar ei trebuie să înceapă să se gândească atent la rolul lor în epoca reţelelor. Utilizatorii au şi ei nevoie de iniţiere în tehnologia informaţiei.

Totodată, bibliotecile trebuie să convingă instituţiile care le asigură susţinere financiară că servicile eficiente depind de resursele financiare şi de personalul suficient.

În cele prezentate se observă că serviciile de bibliotecă precum: catalogarea, evidenţa, circulaţia, achiziţia documentelor, sunt primele care au suferit transformări prin informatizarea bibliotecii.

Catalogarea, în sensul ei clasic, cuprinde două etape principale: 1. descrierea bibliografică a documentelor şi 2. organizarea descrierilor bibliografice după anumite criterii pentru a forma cataloagele de bibliotecă.

Descrierea bibliografică se face în general pe fişe standard de 75mm x 125mm, respectând o serie de reglementări internaţionale, în funcţie de tipul de document.

Descrierea bibliografică a publicaţiilor monografice curente (STAS 12629 / 2 – 88) are şapte zone:

1. zona titlului şi a menţiunii de responsabilitate;
2. zona ediţiei;
3. zona datelor de imprimare;
4. zona descrierii fizice;
5. zona seriei (colecţiei);
6. zona notelor;

BDD-A19261 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:59 UTC)

7. zona ISBN, a legăturii şi a preţului.

Sistemele integrate de bibliotecă (de ex. TINLIB, achiziţionat de Biblioteca Judeţeană Mureş) sunt în general de tip MARC (USMARC, UNIMARC, UKMARC etc.) în care zonele descrierii bibliografice se regăsesc sub formă de blocuri, iar elementele bibliografice se regăsesc în blocuri sub formă de câmpuri.

Înscrierea în câmpurile existente a elementelor descrierii bibliografice respectă regulile descrierii bibliografice manuale, pe fişe, orice greşeală amplificându-se în mod mult mai vizibil în sistemul informatizat de bibliotecă.

Introducerea în baza de date a unor descrieri corecte, conforme cu standardele din domeniu, va face ca operaţiunile de regăsire a informaţiilor să fie mai uşoare.

În general, în bibliotecile informatizate s-a renunţat la cataloagele tradiţionale, pe fişe, în principal din cauza volumului pe care acestea îl aveau, în condiţiile creşterii fluxului de informaţii, dar şi pentru că nu puteau fi consultate decât în biblioteci, nu şi în afara lor. Există biblioteci care în cadrul serviciilor de catalogare au continuat actualizarea catalogului intern de serviciu, de multe ori ca o minimă măsură de siguranţă în cazul unor probleme ale sistemului informatic al bibliotecii.

Cataloagele tradiţionale se regăsesc în sistemele integrate de bibliotecă sub forma fişierelor de autoritate: de autori persoane fizice şi de autori colectivi; de titluri, de indici de clasificare; de edituri; de subiecte.

Fişierele de autoritate pe care le găsim în sistemele informatizate de bibliotecă îndeplinesc cu succes condiţiile unui catalog clasic (pe fişe): sunt flexibile (mobile) – adică se pot intercala noi elemente sau se poate scoate ceea ce nu mai este convenabil; sunt uşor de accesat – orice persoană cu un minim de training se poate descurca; sunt unitare – de aceea trebuie întocmite cu multă atenţie şi minuţiozitate; pot fi accesate şi din exterior în condiţiile în care biblioteca se află într-o mare reţea.

Fişierele de autori se formează prin completarea în descrierea bibliografică a câmpului autor. Ca şi descrierea pe fişe standard, putem avea autor persoană fizică sau autor colectiv. Trebuie avute în vedere permanent regulile de stabilire a vedetelor de autori, fie ei persoane fizice sau autori colectivi.

În cazul persoanelor fizice, se consideră ca vedetă uniformă, după caz: a) numele real; b) pseudonimul; c) porecla; d) titlul nobiliar sau e) numele personal sub care autorul este identificat în modul cel mai frecvent în ediţiile originale ale lucrărilor sale, în forma cea mai completă sub care apare acest nume.

BDD-A19261 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:59 UTC)

Principiul pare simplu, dar traducerea în practică este dificilă, pentru că modalitatea de unificare este greu de stabilit de către catalogatori.

În general, vedeta de autor persoană fizică este alcătuită din: nume; prenume; elemente de individualizare în cadrul autorilor identificaţi cu nume personal (prenume) sau ale autorilor perfect omonimi.

Forma numelui autorului în limba originală se stabileşte adesea în urma unei destul de ample documentări, indicate fiind enciplopediile ţării sale, precum şi unele bibliografii, de exemplu, bibliografia naţională.

Crearea unor fişiere de autori în conformitate cu regulile stabilite de forurile de specialitate este foarte importantă, având în vedere că multe biblioteci sunt legate în mari reţele de comunicaţii. Pentru o bună cooperare între biblioteci, şi în beneficiul utilizatorilor bazelor de date, fişierele de autori trebuie să fie unitare, în felul acesta regăsirea diferitelor informaţii fiind mult uşurată.

Şi în cazul vedetei de autor – colectiv trebuie respectate reglementările existente în ghidurile de catalogare. Ea, în general, trebuie să fie denumirea sub care colectivitatea este identificată în modul cel mai frecvent în publicaţiile sale, vedeta uniformă va fi forma oficială a denumirii respective, în limba originală. Denumirile prescurtate, mai ales sub formă de iniţiale, este bine să fie folosite ca vedete numai în cazul în care au ajuns atât de cunoscute încât nu pot produce nici un fel de confuzie, ba chiar nici nu se mai ştie forma lor întreagă (ex. UNESCO).

În cazul în care colectivitatea a folosit diferite denumiri, vedeta pentru fiecare lucrare trebuie să fie denumirea pe care o purta colectivitatea în momentul publicării lucrării, denumirile anterioare fiind legate de acestea prin trimiteri.

Trimiterile în sistemele informatice sunt realizate în mod diferit. În TINLIB (programul folosit în Biblioteca Judeţeană Mureş) există posibilitatea ca o vedetă să fie însoţită şi de trimiterile sale.

În bibliotecile româneşti, pentru a întocmi fişierele de titlu, se folosesc titlurile aşa cum apar ele în lucrare, fără preocupare pentru titlul uniform.

Fişierele de subiecte se caracterizează, ca şi catalogul pe subiecte prin:

- empirism – subiectele sunt stabilite în funcţie de nevoi şi sunt corectate şi completate la nevoie;
- subiectivitate – depinde mult de disciplina de spirit a alcătuitorului;
- supleţe a redactării, utilizării, ţinerii la zi. Noile noţiuni se introduc cu mare uşurinţă.

Vedetele de subiect se introduc în descrierea bibliografică în câmpurile afectate lor. Se stabilesc după conţinutul şi nu după titlul documentului. În lipsa unui tezaur enciclopedic unic pentru definirea subiectelor, multe biblioteci au

BDD-A19261 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:59 UTC)

folosit indicii CZU atribuiţi documentelor, încercând să redea prin conţinutul documentelor prelucrate vedetele de subiect derivate din aceştia. Această metodă este utilă, dar face ca informaţia să fie disipată în prea multe poziţii din fişierul de subiecte, pentru că nu există un instrument de lucru riguros, aşa cum ar fi un tezaur.

Operaţiunea de clarificare a documentelor în biblioteca informatizată poate fi mult uşurată prin faptul că oricând poate fi consultat fişierul de indici CZU folosiţi anterior. În cazul aceloraşi titluri se pot prelua indicii CZU deja folosiţi. Pentru că pot apărea erori prin introducerea greşită a unei cifre sau a unui semn, se poate face, periodic, o verificare a listei de indici. Astfel se va putea regăsi mai uşor informaţia dorită.

Introducerea tehnologiei informaţiei în biblioteci a dus la un salt calitativ al muncii de catalogare, atât din perspectiva bibliotecarului, cât şi a utilizatorului bibliotecii; s-a trecut de la cataloage şi bibliografii pe hârtie la calculatorul foarte eficient în stocarea, organizarea, regăsirea şi difuzarea informaţiei. Utilizatorii nu vor mai fi nevoiţi să se deplaseze la bibliotecă pentru o informaţie, sau chiar pentru a citi o carte, ci vor putea face acest lucru prin intermediul calculatorului personal, de acasă, conectat la calculatorul bibliotecii.

Abundenţa informaţională este o problemă cu care se confruntă biblioteca modernă, iar soluţia este unică şi evidentă: automatizarea şi informatizarea ei.

BIBLIOGRAFIE

- Revista ***Biblioteca***. 2000-2003.
- ***Ghid de catalogare şi clasificare a colecţiilor bibliotecilor universitare din România***. Bucureşti, Universitatea Bucureşti, 1976.

The Evolution and the Problems of Cataloguing in Contemporary Librairies

Abstract

It is well-known that the library inour days must evolve in order to respond the readers needs; that implies a better informational endowment.

The process of informatisation may be divided into four stages: the O stage refers to the lack of any modern informational mean; the 1st stage implies the automatization of public library services and the acces to OPAC (On Line Public Acess Catalogue); the 2nd stage requires Internet connection not only for

BDD-A19261 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:59 UTC)

librarians, but also for the readers; the 3rd stage reffers to the existence of virtual library.

The informational process in our country was obvious in the most important librairies, such as: National Library, University Library, Academic Library. Unfortunatelly, there are a lot of impediments linked to administrative, financial, mental, geographical, law problems etc. Sometimes, these problems have been solved with the support of local communities.

The process of informational development affected first of all the specific services of the public library: Cataloguing, Evidence, Circulation, Aquisition.

In modern librairies, we do no longer need the traditional catalogue cards, because the readers had no possibility to consult them outside the library.

The use of informational services in public librairies meant a step forward in two ways: the informations are better organized and stored and can be found in a faster and easier way; on the other hand, the readers are better served if they have computers and databases to help them.

BDD-A19261 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:59 UTC)